

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

В.о. ректора Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля
Міністерства освіти і науки України

д.т.н., проф. Олексій ЦЕЛЩЕВ

10 березня 2026 р.

ВИСНОВОК

спільного засідання кафедри публічного управління, менеджменту та маркетингу та кафедри обліку і оподаткування про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації

Андрія Івановича Дімчогла

на тему "Розвиток підприємницьких структур у посткризовий період", поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 07 Управління та адміністрування за спеціальністю 073 Менеджмент

ВИТЯГ

з протоколу № 11 спільного засідання кафедри публічного управління, менеджменту та маркетингу та кафедри обліку і оподаткування Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля від 10 березня 2026р.

ПРИСУТНІ

Головуючий на засіданні – завідувач кафедри обліку і оподаткування д.е.н., проф. Ключ Ю.І., присутні: декан факультету економіки і управління д.е.н., проф. Івченко Є.А., д.е.н., проф. Семененко І.М., д.е.н., проф. Овчаренко Є.І., к.е.н., доц. Бучнев М.М., к.е.н., доц. Чорна О.Ю., к.е.н., доц. Христенко Л.М., PhD Економіка, доц. Білоус Я.Ю., PhD Економіка, доц. Івченко Ю.А.,

к.е.н., доц. Кушал І.М., к.е.н., доц. Манухіна М.Ю., к.е.н., проф. Мельнік М.А., к.е.н., доц. Пчелинська Г.В., к.е.н., доц. Серікова О.М., к.е.н., доц. Тацій І.В.,

науковий керівник – зав. кафедри публічного управління, менеджменту та маркетингу д.е.н., проф. Хандій О.О., здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти – Дімчогло А.І.

Серед присутніх – 5 докторів з економічних наук, 9 кандидатів економічних наук, 2 PhD Економіка.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ

1. Обговорення дисертаційного дослідження здобувача освіти третього (освітньо-наукового) рівня кафедри публічного управління, менеджменту та маркетингу економіки та управління СНУ ім. В. Даля Дімчогла А.І. на тему «Розвиток підприємницьких структур у посткризових умовах», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 07 Управління та

адміністрування за спеціальністю 073 Менеджмент. Дисертація виконувалася на кафедрі публічного управління, менеджменту та маркетингу СНУ ім. В. Даля. Тему дисертації уточнено на засіданні Вченої Ради СНУ ім. В. Даля (протокол № 14 від 29.08.2025р.).

Науковий керівник – д.е.н., проф., завідувач кафедри публічного управління, менеджменту та маркетингу Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля Олена Олексіївна Хандій.

2. Затвердження спільного висновку спільного засідання кафедри публічного управління, менеджменту та маркетингу та кафедри обліку і оподаткування щодо дисертаційного дослідження Дімчогла Андрія Івановича.

Вела засідання завідувач кафедри обліку і оподаткування д.е.н., проф. Ключ Ю.І., в ході якого

ВИСТУПИЛИ

Здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти Дімчогло Андрій Іванович представив презентацію за основними положеннями дисертації «Розвиток підприємницьких структур у посткризових умовах», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 07 Управління та адміністрування за спеціальністю 073 Менеджмент.

У ході презентації Дімчогло А.І. ознайомив присутніх на спільному засіданні кафедри публічного управління, менеджменту та маркетингу та кафедри обліку і оподаткування, зі структурою своєї роботи, обґрунтував актуальність її тематики, висвітлив основні положення дисертаційного дослідження, які відображають його наукову новизну та виносяться на захист, звернув увагу присутніх на теоретичне та практичне значення висновків, одержаних за результатами дослідження. Після закінчення презентації Дімчогла А.І. присутніми на захисті фахівцями були поставлені такі запитання:

Д.е.н., проф. Івченко Є.А.: Яким чином у дисертації обґрунтовано системну типологію напрямів адаптації малого та середнього бізнесу до умов кризи та посткризового періоду?

Дімчогло А.І.: У роботі сформульовано системну типологію напрямів адаптації МСП, яка охоплює організаційно-управлінський, економіко-фінансовий, маркетинговий, операційно-технологічний, соціально-гуманітарний та нормативно-правовий вектори. На відміну від фрагментарних підходів, де адаптація розглядається через окремі управлінські або фінансові рішення, запропонована типологія має комплексний характер.

Автор обґрунтовує, що саме багатовекторність адаптації забезпечує стійкість підприємницьких структур в умовах тривалої нестабільності. Особливо важливим є урахування соціально-гуманітарного виміру, який пов'язаний із збереженням трудового потенціалу, довірою споживачів і соціальною відповідальністю бізнесу в умовах воєнного стану.

К.е.н., проф. Мельнік М.А.: У чому полягає практичне значення удосконаленого методичного підходу до оцінювання результативності бізнес-процесів туристичних підприємств?

Дімчогло А.І.: Практичне значення запропонованого методичного підходу

полягає в розробці інтегрованої моделі оцінювання результативності бізнес-процесів, яка поєднує трирівневу систему згортання критеріїв, кластерний аналіз і інструменти нечіткої логіки. Така модель дозволяє одночасно враховувати кількісні та якісні показники діяльності туристичних підприємств.

Важливо, що підхід адаптований до специфіки туристичного бізнесу, зокрема сезонності, суб'єктивності клієнтських оцінок і залежності від зовнішніх партнерів. Це забезпечує формування узагальненого інтегрального показника ефективності, який може використовуватися як для стратегічного управління підприємством, так і для прийняття рішень щодо державної або регіональної підтримки.

К.е.н., доц. Чорна О.Ю.: Надайте, будь ласка, пояснення, як у Вашому дослідженні розглянуто мінімізацію ризик-залежності підприємств від державної підтримки?

Дімчогло А.І.: У дисертації держава розглядається не як постійний донор ресурсів, а як інституційний партнер, який знижує стартові ризики підприємницької діяльності. Запропоновані механізми державної підтримки мають тимчасовий і цільовий характер та орієнтовані на запуск або відновлення бізнес-проектів. Ключовим є принцип співфінансування та оцінювання економічної ефективності, що стимулює відповідальність бізнесу за результати. Таким чином, модель підтримки не формує залежності, а навпаки – створює умови для самостійного розвитку підприємницьких структур.

К.е.н., доц. Христенко Л.М.: У чому полягає наукова новизна комплексного методологічного підходу до розвитку підприємницьких структур у посткризовий період, запропонованого в дисертації?

Дімчогло А.І.: Наукова новизна дисертації полягає у формуванні комплексного методологічного підходу, який поєднує антикризове моделювання бізнес-процесів, інноваційні орієнтири розвитку підприємництва та механізми державної підтримки, адаптовані до умов багатовимірної кризи. На відміну від традиційних підходів, які зазвичай зосереджуються або на короткостроковій стабілізації, або на довгостроковому розвитку, автор пропонує інтегровану логіку переходу від кризового до посткризового стану.

Особливістю підходу є його орієнтація на секторальну специфіку, зокрема підприємництво у сфері туризму та рекреації, а також урахування воєнних і пандемічних ризиків як симультанних факторів впливу. Це дозволяє розглядати посткризовий розвиток не як повернення до докризового стану, а як структурну трансформацію підприємницьких моделей.

К.е.н., доц. Серікова О.М.: Чи не є глемпінг надто вузькою нішею для обґрунтування регіонального розвитку?

Дімчогло А.І.: Глемпінг у дисертації не позиціонується як універсальне рішення для регіонального розвитку. Він розглядається як приклад інноваційної бізнес-моделі, що відповідає умовам посткризового періоду. Його перевагами є низький поріг входу, мобільність, екологічна орієнтація та швидка реалізація проектів. У сукупності це дозволяє активізувати підприємницьку діяльність у регіонах з обмеженими інвестиційними можливостями. Отже, глемпінг є не самоціллю, а інструментом диверсифікації туристичної пропозиції та

стимулювання малого бізнесу.

Після відповідей на запитання виступили:

Науковий керівник – д.е.н., проф. Хандій О.О.

Хандій О.О. доповіла, що дисертаційна робота Дімчогла А.І. присвячена надзвичайно актуальній та соціально значущій проблемі розвитку підприємницьких структур у посткризовий період, зумовленій наслідками пандемії, воєнного стану та необхідністю повоєнного відновлення економіки України. Зазначила, що здобувач продемонстрував високий рівень теоретичної підготовки, здатність до самостійного наукового пошуку та системного аналізу складних економічних і управлінських процесів. Підкреслила комплексний характер дослідження, сформовану автором типологію напрямів адаптації малого та середнього бізнесу, а також практичну цінність удосконаленого методичного підходу до оцінювання результативності бізнес-процесів туристичних підприємств. Разом із тим зазначила, що окремі аспекти, зокрема довгострокове прогнозування ефектів державної підтримки та галузеве розширення отриманих висновків, можуть стати предметом подальших наукових досліджень. Наголосила, що висловлені зауваження мають рекомендаційний характер і не знижують наукової новизни та практичної значущості роботи. Зробила висновок, що дисертаційна робота відповідає встановленим вимогам до кваліфікаційних наукових праць і може бути рекомендована до захисту на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 «Менеджмент».

Рецензенти дисертаційної роботи, які наголосили на позитивних аспектах дослідження, висловили свої побажання та зауваження.

Д.е.н., проф. Івченко Є.А. зазначив, що дисертаційна робота Дімчогла Андрія Івановича, присвячена проблемам розвитку підприємницьких структур у посткризовий період, є актуальною та своєчасною з огляду на сучасні трансформаційні процеси в економіці України, спричинені пандемією, воєнними діями та необхідністю структурної перебудови підприємницького середовища. Підкреслив, що автор продемонстрував самостійний науковий підхід і системне бачення шляхів відновлення та розвитку підприємництва в умовах тривалої нестабільності, а також комплексно поєднав аналіз державної політики підтримки бізнесу, інституційних умов і практичних механізмів антикризового управління. Звернув увагу на прикладну спрямованість результатів дослідження, зокрема щодо розвитку туристичного та рекреаційного підприємництва, обґрунтування глемпінг-індустрії як інноваційної бізнес-моделі та розробки інструментарію цільового бюджетного фінансування. Зазначив, що окремі аспекти взаємодії підприємницьких структур із закладами вищої освіти могли б бути висвітлені більш розгорнуто, однак це зауваження має рекомендаційний характер. Зробив висновок, що дисертаційна робота відповідає встановленим вимогам і може бути рекомендована до захисту.

Д.е.н., проф. Семененко І.М. зазначила, що актуальність дисертаційного дослідження Дімчогла Андрія Івановича на тему «Розвиток підприємницьких структур у посткризовий період» не викликає сумнівів з огляду на пандемічні потрясіння, воєнний стан та необхідність повоєнного відновлення економіки

України, а питання забезпечення стійкості й адаптивності малого та середнього бізнесу мають першочергове значення. Підкреслила, що дисертант продемонстрував ґрунтовне розуміння досліджуваної проблематики, комплексність і логічність викладення матеріалу, а також уміння поєднувати теоретичні узагальнення з прикладними розробками та практичними рекомендаціями. Особливо відзначила сформовану автором системну типологію напрямів адаптації малого та середнього бізнесу, удосконалений методичний підхід до оцінювання результативності бізнес-процесів туристичних підприємств із використанням кластерного аналізу та нечіткої логіки, а також обґрунтування механізмів диференційованого бюджетного фінансування в межах державно-приватного партнерства. Зазначила, що висловлені зауваження щодо можливості ширшого врахування галузевих відмінностей мають рекомендаційний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку роботи. Зробила висновок, що дисертація відповідає вимогам до кваліфікаційних наукових праць і може бути рекомендована до розгляду у спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 073 «Менеджмент».

В обговоренні дисертаційного дослідження взяли участь:

К.е.н., доц. Манухіна М.Ю. зазначила, що тема дисертації є надзвичайно актуальною, оскільки проблеми відновлення та розвитку підприємницьких структур у посткризовий період в умовах воєнного стану та економічної нестабільності набувають ключового значення для забезпечення стійкого розвитку економіки України. Автор продемонстрував глибоке розуміння досліджуваної проблематики, поєднавши сучасні теоретичні підходи до розвитку підприємництва з аналізом реальних викликів, притаманних малому та середньому бізнесу в кризових і посткризових умовах. Позитивної оцінки заслуговує системність дослідження, логічність структури роботи та обґрунтованість запропонованої типології напрямів адаптації підприємницьких структур. У якості зауваження відзначено доцільність подальшого розширення емпіричної бази для окремих секторів економіки. Водночас це не знижує наукової та практичної цінності дисертаційної роботи.

К.е.н., доц. Кушал І.М. підкреслила, що дисертація присвячена актуальній науково-практичній проблемі формування ефективних механізмів розвитку підприємництва в посткризовий період, що є особливо важливим у контексті повоєнного відновлення України. Автору вдалося поєднати світовий досвід державної підтримки підприємництва з аналізом національних і регіональних особливостей розвитку малого та середнього бізнесу. Варто відзначити аргументованість висновків, практичну спрямованість запропонованих антикризових інструментів та їх потенціал для використання органами державної влади та місцевого самоврядування. Як рекомендацію зазначено можливість ширшого висвітлення довгострокових ефектів державної підтримки підприємства. Проте загалом робота справляє позитивне враження та має значний прикладний потенціал.

К.е.н., доц. Бучнів М.М. відзначив, що дисертаційна робота вирізняється комплексним підходом до дослідження розвитку підприємницьких структур у посткризовий період. Автор продемонстрував здатність системно аналізувати

вплив економічних, соціальних та інституційних чинників на функціонування бізнесу в умовах кризових трансформацій. Особливої уваги заслугове удосконалений методичний підхід до оцінювання результативності бізнес-процесів туристичних підприємств, який поєднує кількісні та якісні індикатори й враховує специфіку туристичної галузі. У якості зауваження зазначено, що окремі методичні положення могли б бути проілюстровані додатковими прикладами практичного застосування. Водночас це зауваження має рекомендаційний характер і не впливає на загальну високу оцінку роботи.

PhD Економіка, доц. Білоус Я.Ю. наголосила, що тема дисертації є своєчасною та соціально значущою, оскільки розвиток підприємницьких структур у посткризовий період є однією з ключових передумов економічного відновлення регіонів України. Автор продемонстрував комплексне бачення проблеми, поєднавши теоретичні засади розвитку підприємництва, аналіз державної політики підтримки бізнесу та практичні аспекти антикризового управління бізнес-процесами. Позитивної оцінки заслугове обґрунтування ролі туризму та рекреації як перспективних напрямів підприємницької діяльності, зокрема розвиток глемпінг-індустрії як інноваційної бізнес-моделі. У якості зауваження зазначено, що регіональний вимір запропонованих рішень міг би бути деталізований більш глибоко. Проте загалом дисертація має значний науковий і практичний потенціал.

К.е.н., доц. Пчелинська Г.В. зазначила, що дисертаційна робота характеризується міждисциплінарним характером та поєднує положення менеджменту, економіки та державного регулювання. Автору вдалося сформулювати оригінальне бачення процесів відновлення та розвитку підприємницьких структур у посткризовий період з урахуванням багатовимірності сучасних кризових викликів. Варто відзначити логічну побудову дослідження, чітке формулювання мети та завдань, а також практичну цінність розроблених рекомендацій щодо антикризового моделювання бізнес-процесів. У якості зауваження відзначено можливість подальшого розширення порівняльного аналізу міжнародного досвіду. Водночас це не знижує значущості дисертації, яка робить вагомий внесок у розвиток теорії та практики управління підприємництвом.

Д.е.н., проф. Ключ Ю.І., підбиваючи підсумки обговорення, зазначила, що аспірант Дімчогло Андрій Іванович продемонстрував ґрунтовне та впевнене володіння матеріалом за темою дисертаційного дослідження, уміння аргументовано відповідати на запитання та оперувати статистичними й аналітичними даними щодо діяльності підприємницьких структур у різних регіонах України. Це свідчить про глибоке розуміння проблематики дослідження, належний рівень опрацювання наукових джерел і здатність до всебічного аналізу соціально-економічних процесів у кризовий і посткризовий періоди. Проф. Ключ Ю.І. підкреслила, що запропоновані здобувачем наукові положення та практичні рекомендації щодо розвитку підприємницьких структур у посткризовий період є обґрунтованими, різноплановими та актуальними для сучасної науки і практики управління. Узагальнюючи результати обговорення, вона зазначила, що дисертаційна робота, виконана Дімчоглом Андрієм

Івановичем, відповідає вимогам, які ставляться до кваліфікаційних наукових праць такого рівня, і може бути рекомендована до розгляду у спеціалізованій вченій раді з захисту дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 073 «Менеджмент».

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Дімчогла Андрія Івановича на тему «Розвиток підприємницьких структур у посткризових умовах», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 07 Управління та адміністрування за спеціальністю 073 Менеджмент

Актуальність теми дослідження. Підприємницькі структури є одним із ключових рушіїв економічного зростання, інноваційного розвитку та підвищення конкурентоспроможності національної економіки. В умовах посткризового періоду, коли економіка стикається з необхідністю відновлення після глибоких соціально-економічних потрясінь, питання забезпечення стійкого розвитку підприємництва набуває особливої ваги. Пандемія COVID-19, глобальні економічні спади та регіональні політичні кризи актуалізували проблематику трансформації бізнес-моделей, пошуку нових форм адаптації підприємницьких структур до змінних умов ринку та відновлення їхнього потенціалу.

Сучасні підприємницькі структури мають діяти в середовищі підвищеної економічної невизначеності, швидких технологічних змін і зростаючої конкуренції, що потребує нових стратегій розвитку, зокрема в напрямках цифровізації, диверсифікації діяльності, розширення партнерських мереж і впровадження інноваційних підходів до управління. При цьому важливо враховувати регуляторні, фінансові, соціальні й інституційні умови, які або сприяють, або стримують динаміку розвитку підприємництва у посткризовий період.

Водночас в Україні, яка переживає серйозні внутрішні й зовнішні виклики, підтримка та стимулювання розвитку підприємницьких структур є критичним фактором не лише економічного відновлення, але й соціальної стабільності, створення робочих місць, підвищення добробуту населення. У цьому контексті дослідження механізмів, факторів і моделей розвитку підприємницьких структур у посткризовий період є надзвичайно актуальним і має важливе наукове та практичне значення.

Мале і середнє підприємництво (МСП) є необхідним елементом в структурі сучасної економіки держави. При цьому основні виклики для малого і середнього підприємництва в умовах військового стану – це зниження виручки і зростання недовіри зі сторони клієнтів, перебої в логістичних ланцюжках, складності в забезпеченні ефективною комунікацією, фінансова нестійкість і зростання невизначеності, що вимагають антикризового управління.

Відновлення бізнес-процесів після тимчасового призупинення в період військового стану вимагає адаптації стратегічних механізмів ведення підприємницької діяльності до змін факторів довкілля. У цих умовах необхідно

негайно формувати методологічну основу розвитку антикризового інструментарію відновлення фінансово-господарської діяльності підприємницьких структур в посткризовий період, здійснювати пошук нових сфер програми підприємницьких здібностей громадян в регіонах з метою створення робочих місць і підвищення економічної активності населення з урахуванням нових факторів зовнішньої середовища, які створені глобальною кризою. Перелічене визначило актуальність теми даного дослідження.

Ступінь розробленості наукової проблеми. Проблематика розвитку в посткризовий період набула широкого наукового інтересу в умовах зростаючої нестабільності світової економіки, глобальних фінансових, соціальних, екологічних та геополітичних викликів. Дослідженням механізмів подолання наслідків кризових явищ, забезпечення сталого розвитку та адаптації економічних систем у післякризовий період присвячено значну кількість праць як зарубіжних, так і українських науковців.

Серед зарубіжних учених важливими є праці Дж. Стігліца, П. Кругмана, К. Райнхарта та К. Рогоффа, які аналізували особливості подолання фінансових криз, роль державного регулювання та структурних реформ у відновленні економіки. Наприклад, у роботах Дж. Стігліца [Stiglitz, 2010] підкреслюється важливість інституційних змін для забезпечення ефективного виходу з кризи. Пол Кругман [Krugman, 2009] акцентував увагу на ролі державних стимулів у процесі економічного відновлення після глобальних потрясінь.

Такі дослідники, як Н. Манк'ю та О. Бланшар, висвітлювали питання макроекономічної стабілізації та довгострокового зростання в умовах посткризових трансформацій. У роботах К. Райнхарта та К. Рогоффа [Reinhart & Rogoff, 2009] було представлено глибокий історичний аналіз фінансових криз та їх наслідків для національних економік, що сприяло кращому розумінню шляхів відновлення.

Українські науковці також приділяють значну увагу проблемам відновлення та розвитку в посткризовий період. Зокрема, в роботах О. Білоруса, І. Лукінова, В. Геєця, І. Манцурова, А. Гриценка розкриваються питання структурної перебудови економіки, необхідності інноваційного оновлення та формування нових підходів до державної економічної політики. У працях В. Мунтіяна та С. Корабліна розглядаються аспекти фінансової стабільності, бюджетної політики та зовнішньоекономічної рівноваги в умовах кризових впливів.

Дослідження сучасних викликів розвитку в Україні після кризи 2014 року, пандемії COVID-19 та повномасштабного вторгнення РФ у 2022 році, зосереджені, зокрема, в працях Т. Оскольської, Я. Жаліла, А. Новікової, які акцентують увагу на необхідності побудови стійких економічних моделей, зміцнення людського капіталу та розвитку малого й середнього бізнесу.

Незважаючи на значну кількість напрацювань, подальшого дослідження потребують питання ефективної трансформації економічних моделей у посткризовий період з урахуванням сучасних глобальних і локальних викликів, нових ризиків та можливостей відновлення. Зокрема, недостатньо розробленими залишаються підходи до забезпечення балансу між стабілізаційними заходами і

довгостроковим розвитком, а також інтеграція стійкості як ключового критерію в оцінці економічного зростання.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано відповідно до плану наукових досліджень Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (м. Київ). При виконанні теми Е-03-25 «Обліково-аналітичне та організаційно-економічне забезпечення розвитку регіону» автором визначено особливості державного регулювання підприємництва в посткризовий період. При виконанні теми «Відновлення національної туристичної індустрії та сфери гостинності через соціальний діалог в регіонах України» (номер державної реєстрації 0123U102229, 2023-2025 рр.) автором визначено інноваційні орієнтири для підприємництва в умовах подолання кризових явищ. При виконанні теми «Оцінка та розвиток економічного потенціалу Закарпатської області: проблеми, можливості та стратегічні напрями розвитку», (номер державної реєстрації 0124U003892, 2024-2025 рр.) автором здійснено формування інструктивних матеріалів з підвищення ефективності бізнес-процесів підприємницьких структур після завершення кризи.

Мета дисертаційного дослідження полягає в визначенні пріоритетних напрямів вдосконалення інструментарію антикризового розвитку підприємництва в період кризи, пов'язаної з військовим станом, та в посткризовий період. Мета дисертаційного дослідження вимагає рішення наступних завдань:

сформулювати системну типологію напрямів адаптації малого та середнього бізнесу;

сформувати систему антикризових заходів державної підтримки і адаптації до кризових умов;

запропонувати інструментарій антикризового моделювання бізнес-процесів у підприємницьких структурах у посткризовий період;

розробити методику оцінки сум бюджетних коштів різних рівнів, виділених на антикризову адаптацію конкретної перспективної галузі підприємництва;

удосконалити методичний підхід до оцінювання результативності бізнес-процесів туристичного підприємства;

запропонувати шляхи підвищення рівня ефективності функціонування підприємницьких структур в посткризовий період.

Об'єктом дослідження виступають процеси функціонування та розвитку підприємницьких структур у посткризовий період. **Предметом дослідження** є організаційно-економічні механізми, інструменти, умови та чинники, що забезпечують ефективний розвиток підприємницьких структур у посткризовий період.

Методи дослідження. Методологічну основу дисертації складають статистичний, функціональний методи та деякі інші, що взаємно доповнюють один одного, і дозволяють виявити системоутворюючі риси, домінуючі фактори, основні тенденції та закономірності процесів розвитку малого і середнього бізнесу в період глобальної кризи та в посткризовий період. Теоретичною

основою дослідження послуговували фундаментальні концепції та класичні методи управління соціально-економічними системами, представлені у працях вітчизняних та зарубіжних вчених з проблем державної підтримки приватного підприємництва, у тому числі в період кризи і посткризовий період, нормативно-правові акти, монографії, матеріали з періодичних видань та науково-практичних конференцій на тему дослідження.

Інформаційною базою для дослідження послуговували законодавчі та нормативні акти, що регулюють діяльність малих і середніх підприємств, статистичні дані, опубліковані на сайтах мережі Інтернет, у матеріалах наукових конференцій, семінарів, присвячених проблемам розвитку малого і середнього бізнесу, а також зібрані розрахунки і практичні матеріали.

Для досягнення поставленої мети та реалізації визначених завдань у роботі використано такі методи дослідження: аналізу та синтезу – застосовані при розгляді теоретичних підходів до розвитку підприємництва у кризовий та посткризовий періоди, а також для виявлення ролі підприємницьких структур у процесах економічного відновлення; індукції та дедукції – використані для узагальнення наукових підходів щодо підтримки підприємництва в умовах посткризових трансформацій та обґрунтування особливостей державного регулювання підприємницької діяльності; класифікації та типологізації – застосовувався для систематизації інноваційних орієнтирів розвитку підприємницьких структур та визначення основних напрямів модернізації бізнес-процесів у посткризовий період; економіко-статистичні методи (порівняльний аналіз, трендовий аналіз) – використані для аналізу сучасних тенденцій розвитку туристичного і рекреаційного підприємництва, а також для оцінки динаміки впровадження інноваційних моделей підприємництва; метод експертних оцінок – залучений для обґрунтування рекомендацій щодо підвищення ефективності бізнес-процесів суб'єктів підприємництва в туристичній та рекреаційній сферах; метод моделювання – застосовано для розробки програмних рішень з удосконалення бізнес-процесів та формування стратегічних засад розвитку підприємницьких структур на основі інноваційних бізнес-моделей, зокрема в глемпінг-індустрії; графічні методи – використовувалися для візуалізації основних результатів дослідження, динаміки змін та структури інноваційних процесів у підприємницьких структурах.

Наукова новизна одержаних результатів. Основний науковий результат дисертаційної роботи полягає у формуванні комплексного методологічного підходу до побудови інноваційних напрямків розвитку вітчизняного підприємництва в період кризи та в посткризовий період, що підтримує вказаний процес формування інструментарію антикризового моделювання бізнес-процесів з усіх видів підприємництва у туризмі, у тому числі в рамках механізму державно-приватного партнерства.

Основні результати дисертаційної роботи, що визначають її наукову новизну, полягають у такому:

удосконалено

системну типологію напрямів адаптації малого та середнього бізнесу, а також некомерційних організацій до умов пандемічної кризи та воєнного стану,

що охоплює організаційно-управлінський, економіко-фінансовий, маркетинговий, операційно-технологічний, соціально-гуманітарний та нормативно-правовий вектори. На відміну від існуючих підходів, які здебільшого фрагментарно висвітлюють окремі аспекти адаптації, запропонована типологія є комплексною та враховує динаміку змін середовища в умовах багатовимірної кризи, зокрема симультанність впливу пандемічних та воєнних ризиків;

методичний підхід до оцінювання результативності бізнес-процесів туристичних підприємств шляхом розроблення інтегрованої моделі, що поєднує трирівневу систему згортання критеріїв, кластерний аналіз і нечітку логіку, та враховує специфіку туристичного бізнесу, забезпечує інтеграцію кількісних і якісних показників, оптимізує їх перелік без втрати інформативності та формує узагальнений показник ефективності для стратегічного управління;

уточнено

інструментарій диференційованого визначення верхніх і нижніх меж бюджетного фінансування для суб'єктів туристичної індустрії на основі комплексної оцінки туристичної привабливості регіону, рівня розвитку інфраструктури, прогнозованого туристичного потоку та економічної ефективності проекту, що дозволяє забезпечити цільове спрямування державної підтримки, підвищити ефективність використання бюджетних коштів у сфері розвитку глемпінг-інфраструктури в умовах державно-приватного партнерства;

систематизацію факторів і наслідків впливу глобальної кризи на сферу підприємництва шляхом комплексного аналізу економічних, соціальних та інституційних змін у внутрішньому та зовнішньому середовищі підприємств, що дозволило сформулювати алгоритм моделювання рівня ефективності функціонування підприємницької структури в посткризовий період із використанням різноманітних інструментів деталізованого аналізу, що забезпечує обґрунтованість управлінських рішень в умовах невизначеності, виявити критичні чинники впливу та підвищити ефективність адаптації підприємств до нових економічних реалій;

набули подальшого розвитку

сформована система державних антикризових заходів адаптації малого та середнього бізнесу до посткризового періоду з урахуванням ефективних вітчизняних рішень і зарубіжних практик для забезпечення стійкості та довгострокового розвитку підприємництва;

система антикризового моделювання бізнес-процесів у підприємницькому середовищі, орієнтована на відновлення туристичної індустрії в посткризовий період, що охоплює різні типи туристичних підприємств і ґрунтується на адаптивних підходах до реструктуризації бізнес-процесів, цифровізації взаємодії з клієнтами та партнерами, а також враховує чинники невизначеності ринку. Її застосування дозволяє підвищити гнучкість і ефективність функціонування підприємств туризму в умовах посткризових трансформацій.

Практичне значення одержаних результатів. Практична значущість дисертаційної роботи полягає у можливості застосування його результатів та висновків як основи для вдосконалення методів та форм рішення низки

соціально-економічних проблем при формуванні антикризових програмних документів органами виконавчої влади регіонів та муніципальних утворень; вдосконалення підприємницького середовища у регіонах; у програмах розвитку регіональних спілок підприємців, а також при доопрацюванні нормативно-правовий бази регулювання питань розвитку підприємництва в посткризовий період.

Результати дисертаційної роботи використано у практичній діяльності ТОВ «Торговий Дім «Р-Трейд»; Консорціуму «Будівельні технології», ТОВ «Виробничо-конструкторська фірма «ШАТЛ», а також у навчальному процесі Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля Міністерства освіти і науки України при викладанні дисциплін «Управління конкурентоспроможністю», «Лідерство, організаційна поведінка та розвиток», «Сталий розвиток».

Особистий внесок здобувача. Наукові розробки, положення, висновки та рекомендації є результатом самостійно проведеного автором дослідження щодо розвитку підприємницьких структур у посткризовий період. Внесок автора в колективно опубліковані праці конкретизовано у списку публікацій.

Публікації. Основні результати дослідження опубліковані в 13 наукових працях, серед яких 7 статей – у наукових фахових виданнях, 6 публікацій – у матеріалах наукових конференцій. Загальний обсяг публікацій – 8,2 д.а., з яких особисто здобувачеві належать 5,1 д.а.

СПИСОК НАУКОВИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях

1. Fomenko D., Dimchohlo A., Osmak D. (2023). A hybrid approach to managing the economic sustainability of enterprises in the crisis period. *Приазовський економічний вісник*. Випуск 2 (34). С. 67-72. <https://doi.org/10.32782/2522-4263/2023-2-12>

Особистий внесок: розгляд наслідків та причинно-наслідкових зв'язків у рамках гібридного підходу до управління економічною стійкістю

2. Fomenko D., Dimchohlo A., Osmak D. (2023) Justification of vulnerability of enterprises with weak dynamics in the crisis period. *Підприємництво та інновації*. № 27. С. 104-107. <https://doi.org/10.32782/2415-3583/27.18>

Особистий внесок: обґрунтовано необхідність та актуальність розроблення стратегій організації виробництва в кризовий період для підприємств зі слабкою динамікою

3. Fomenko D., Dimchohlo A., Pimenov V. (2023) Analysis of problems of economic stability of enterprises with weak dynamics in the crisis period. *Трансформаційна економіка*. № 5 (05). С. 148-151. <https://doi.org/10.32782/2786-8141/2023-5-25>

Особистий внесок: розроблено комплекс заходів щодо зниження нединамічності на рівні підприємства за рахунок такої організації виробничих процесів усередині підприємства

4. Fomenko D., Dimchohlo A., Pimenov V. (2023) Application of mathematical models in overcoming the crisis state of economically unstable

enterprises *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету Серія: Економіка і менеджмент*. Випуск 57. С. 96-100. <https://doi.org/10.32782/2413-2675/2023-57-13>

Особистий внесок: сформовано критерії нединамічності підприємства

5. Fomenko D., Dimchohlo A., Osmak D. (2024) Peculiarities of strategic behaviour of enterprises in the economic crisis. *Науковий погляд: економіка та управління*. Випуск № 1(85). С. 144-147. <https://doi.org/10.32782/2521-666X/2024-85-22>

Особистий внесок: визначено особливості стратегічної поведінки підприємств в кризових умовах

6. Velytchenko Oleksii, Dimchohlo Andrii. (2024) Innovative determinants of sustainable entrepreneurship development after crisis transformations. *Проблеми системного підходу в економіці*. Випуск 4 (97). С. 158-164. <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2024-4-22>

Особистий внесок: проведено порівняльний аналіз механізмів комерціалізації інтелектуальної власності – продажу прав і ліцензування

7. Dimchohlo Andrii, Wu Qian. (2025) The development of the glamping industry in the context of post-crisis economic transformation. *Трансформаційна економіка*. № 2 (11). С. 159-164. <https://doi.org/10.32782/2786-8141/2025-11-26>

Особистий внесок: проаналізовано сучасні тенденції розвитку глемпінг-туризму у світі та в Україні, визначено основні соціально-економічні передумови його становлення, виявлено внутрішні та зовнішні чинники впливу

Участь у міжнародних та всеукраїнських конференціях

8. Булатніков С. О., Дімчогло А. І. Якість трудового життя в умовах повоєнного відновлення. *Всеукраїнська науково-практична конференція «ЦІЛІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ: проблеми і можливості досягнення в Україні та світі»*, Київ, 27 жовтня 2023 р., Електронне видання, 2023. С. 137-139.

9. Дімчогло А.І. Вибір стратегій інноваційного розвитку у посткризовий період. *Міжнародна науково-практична конференція «Економіко-правові аспекти господарювання: сучасний стан, ефективність та перспективи»*, Одеса, 4-5 жовтня 2024р. Електронне видання, 2024. С. 515-516.

10. Liu Yang, Nizhnikov O., Dimchohlo A. Systematic approach to solving management tasks at an industrial enterprise. *Міжнародна науково-практична конференція «Стратегія розвитку України: фінансово-економічний та гуманітарний аспекти»*, Київ, 15 жовтня 2024р., Інтерсервіс, 2024. С. 524-526.

11. Дімчогло А.І., Джемела І.В. Визначення конкурентних пріоритетів підприємств регіону. *Всеукраїнська науково-практична конференція «ЦІЛІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ: проблеми і можливості досягнення в Україні та світі»*, Київ, 23-24 жовтня 2024р. Електронне видання, 2024. С. 26-28.

12. Dimchohlo A. Recommendation for increasing the efficiency of cost management in crisis conditions. *Міжнародна науково-практична конференція «Економічна аналітика: сучасні реалії та прогностичні можливості»*, Київ, 24 січня 2025р. Електронне видання, 2025. С. 111-113.

13. Dimchohlo A., Nizhnikov O. Safe intellectual capital education in the crisis. *Міжнародна науково-практична конференція «Сучасна парадигма економічної безпеки: інноваційні механізми імплементації»*, Кропивницький, 30 січня 2025р. Електронне видання, 2025. С. 71-72.

Обсяг і структура дисертації. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, які викладено на 157 сторінках друкованого тексту. Матеріали дисертації містять 16 таблиць та 28 рисунків, які наведено на 25 сторінках. Список використаних джерел із 261 найменувань наведено на 23 сторінках, 2 додатка – на 8 сторінках.

Характеристика особистості здобувача. Дімчогло Андрій Іванович (21.04.1997 р.н.), громадянин України, освіта вища. У 2021 році закінчив Київський національний університет імені Тараса Шевченка 01.03.2021 і отримав повну вищу освіту за спеціальністю «Міжнародні економічні відносини» та здобув кваліфікацію магістра економіст-міжнародник (диплом М21 № 009690 від 01 березня 2021р.). 01.10.2022р. вступив до аспірантури Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля (Україна) за спеціальністю 073 Менеджмент, галузь знань 07 Управління та адміністрування, освітньо-наукова програма «Менеджмент» (далі - ОНП).

29.08.2025р. на засіданні Вченої Ради СНУ ім. В. Даля було уточнено тему дисертаційної роботи «Управління інноваціями на основі кіберсоціального підходу» (протокол Вченої Ради № 14).

Здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти повністю виконав освітню складову ОНП, успішно склав всі іспити та необхідні заліки, пройшов заплановану педагогічну практику, здобувши відповідні результати навчання; виконав наукову складову ОНП, провів дослідження за визначеною темою та підготував дисертаційну роботу.

Під час підготовки дисертаційної роботи Дімчогло А.І. зосередився на глибокому аналізі процесів функціонування та розвитку підприємницьких структур у посткризових умовах. У межах дослідження автор послідовно сформулював наукову проблему, окреслив логіку дослідження та визначив ключові орієнтири його реалізації, що забезпечило внутрішню цілісність і методологічну обґрунтованість роботи.

У процесі наукової роботи здобувач проявив здатність самостійно працювати з теоретичними джерелами й аналітичними матеріалами, критично осмислювати наявні підходи та формувати власні наукові висновки. Системність мислення, уважність до деталей і вміння працювати з емпіричними даними дозволили автору отримати результати, що мають як наукову, так і прикладну цінність.

Навчання в аспірантурі та активна участь у науково-дослідній роботі сприяли формуванню у Дімчогла А.І. необхідного рівня фахової підготовки, розвитку дослідницьких навичок і здатності до наукового узагальнення. Протягом періоду підготовки дисертації здобувач зарекомендував себе як наполегливий, організований і відповідальний дослідник, здатний доводити розпочату наукову роботу до логічного завершення.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертацію виконано фаховою українською мовою, текстове подання матеріалу відповідає стилю науково-дослідної літератури.

Рецензенти рекомендують: відповідно до п.15 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022р. № 44, пропонується такий **склад разової ради:**

Голова ради:

Клюс Юлія Ігорівна, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля.

Рецензенти:

Івченко Євген Анатолійович, доктор економічних наук, професор, декан факультету економіки і управління Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля;

Семененко Інна Максимівна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки та підприємництва Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля.

Офіційні опоненти:

Кудріна Ольга Юріївна, доктор економічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної (наукової) роботи Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка;

Птащенко Олена Валеріївна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри економічної кібернетики та інформатики Західноукраїнського національного університету.

В результаті попередньої експертизи дисертації **Дімчогла Андрія Івановича** і повноти публікацій основних результатів дослідження

УХВАЛЕНО:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації **Дімчогла Андрія Івановича** на тему **«Розвиток підприємницьких структур у посткризових умовах».**

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною значимістю здобутих результатів дисертація Дімчогла А.І. відповідає спеціальності 073 Менеджмент та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261, пп. 6, 7, 8 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

3. Рекомендувати дисертацію Дімчогла Андрія Івановича на тему **«Розвиток підприємницьких структур у посткризових умовах»** до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за

спеціальністю 073 Менеджмент, галузь знань 07 Управління та адміністрування.

4. Рекомендувати Вченій Раді СНУ ім. В. Даля затвердити склад разової спеціалізованої вченої ради:

Голова ради:

Клюс Юлія Ігорівна, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля.

Рецензенти:

Івченко Євген Анатолійович, доктор економічних наук, професор, декан факультету економіки і управління Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля;

Семененко Інна Максимівна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки та підприємництва Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля.

Офіційні опоненти:

Кудріна Ольга Юріївна, доктор економічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної (наукової) роботи Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка;

Птащенко Олена Валеріївна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри економічної кібернетики та інформатики Західноукраїнського національного університету.

Результати голосування щодо рекомендації до захисту дисертації Дімчогла Андрія Івановича:

«За» - 16

«Проти» - немає

«Утрималися» - немає

Презентація Дімчогла А.І. на 17 сторінках додається.

Декан факультету економіки і управління,
доктор економічних наук, професор

Євген ІВЧЕНКО

Головуюча на засіданні
доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри обліку і оподаткування
СНУ ім. В. Даля

Юлія КЛЮС

Секретар засідання

Ірина КУШАЛ